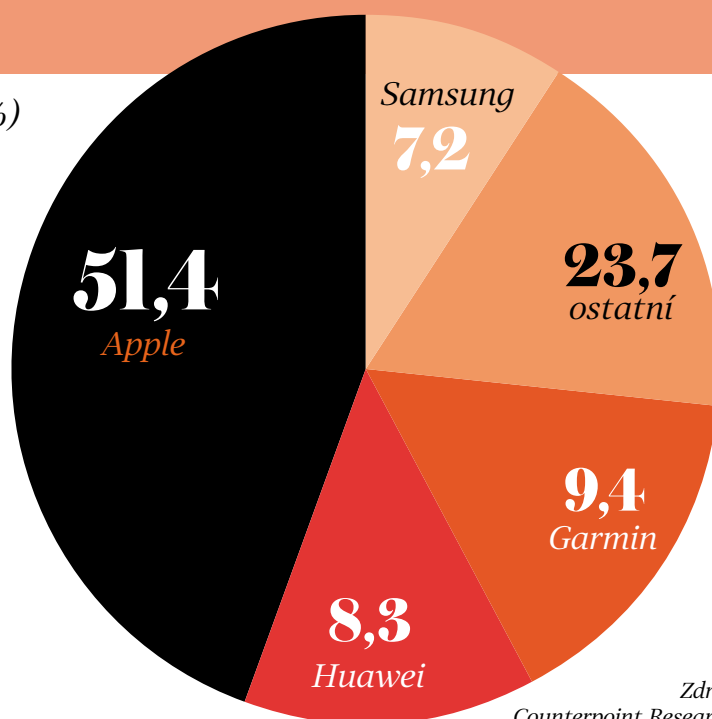

Kdo vládne trhu s chytrými hodinkami (%)

Zatímco v roce 2016 lidé po světě utratili za nositelnou elektroniku 16 miliard dolarů, v roce 2022 by to mohlo být podle odhadů až 73 miliard.

Zdroj: Statista.com

Zdroj: Counterpoint Research

Data místo peněz

Osobní údaje, které o nás sbírají chytré hodinky, náramky a telefony, se mohou stát platidlem budoucnosti. Zaměřují se na pojišťovny i některé automobilky. Technologičtí obři jako Google nebo Facebook jim ukázali už dávno.

Text: Martin Ehl, Foto: apple.com

Několik stovek klientů Oborové zdravotní pojišťovny se stalo součástí experimentu, který dává nahlédnout do budoucnosti pojišťovnictví, ale také lékařské praxe. Pojišťovna jim nabídla slevu na chytré hodinky a možnost, aby s ní sdíleli vybraná zdravotní data. Velikost úspory i penzum osobních údajů, které lidé sdílejí, je relativně skromné, ale je to předzvěst toho, co bude za pár let běžné. Loni Oborová zdravotní

pojišťovna (OZP) přispěla na Apple Watch 239 lidem, letos to za tři čtvrtě roku bylo už 236 klientů. A 92 z nich si už nechalo vyhodnotit křivku EKG, kterou jim chytré hodinky zaznamenaly.

„Tuto službu nabízíme v rámci našeho programu Vitakarta. Výslednou zprávu informativního charakteru získá pojištěnec zabezpečenou cestou do 24 hodin. Pokud kardiolog potvrdí potenciální problém, je možné ho začít řešit hned,“ vysvětlil Radovan Kouřil, generální ředitel OZP. Jím vedená pojišťovna je první v Česku, kdo něco takového nabízí. Osobní data získaná mobily, auty, chytrými hodinkami či náramky se ale mohou stát platidlem budoucnosti a zlatým dolem, na němž už dnes staví svůj podnikatelský model firmy jako Facebook nebo Google.

Zrovna pro pojišťovny je šance, že budou o zdraví a kondici svých klientů vědět mnohem víc a budou jim moct nabídnout produkty šité na míru, velmi lákavá. Pojištěnci by tím zároveň získali silný

argument, proč neplatit víc, než je nutné. Může se tak zhroutit dosavadní model pojištění budovaný na solidaritě a sdíleném riziku. Kvůli tomu a kvůli obavě ze zneužití dat, kterou Česko nyní prožívá například v diskusích kolem aplikace eRouška, se ale ne všichni dívají na budoucnost chytrých hodinek s nadšením.

Další české pojišťovny jsou opatrnější než OZP, potenciál, který takové technologické vychytávky nabízejí, si ale uvědomují. Největší zdravotní pojišťovna v zemi VZP podle své mluvčí Jany Sixtové chce například podporovat pravidelný lékařský dohled nad pacienty trpícími určitou chorobou a chce je motivovat, aby se zapojovali pro programů, které to umožní. A to i příspěvky na nákup zařízení typu chytré hodinky. „V rámci zvýšení motivace pojištěnců u takových programů zvažujeme poskytování příspěvků například na sportovní vybavení typu fit náramky, které podporují selfmonitoring ze strany pojiš-

Ve světě se za chytré hodinky letos utržilo o 20 procent víc než loni ve stejném období. Obliba roste i mezi českými uživateli.

těnce a v principu i pravidelný lékařský dohled," řekla Sixtová.

Problematictější, ale zároveň perspektivní je využití chytrých hodinek a náramků u druhů pojištění, která nejsou přímo zdravotní. Otázkou ne tak vzdálené budoucnosti může být, jakou pojistku na vůz by dostal klient, jehož senzory napěchované a k internetu připojené auto by pravidelně zaznamenávalo data o překročení rychlosti a o chování za volantem. Nebo jak by se dokazovala přímá souvislost mezi životním stylem a parametry životního pojištění: co když chytré hodinky na záznamu ukáží trvalý nedostatek spánku?

Není to jen teorie, třeba automobilka Tesla začala už před rokem nabízet kromě svých populárních elektrovozů i jejich pojištění. Auto, které nejen samo řídí, ale i sleduje, kam a kdy jeho majitel jezdí a co při tom dělá, je z hlediska dat pro poskytovatele pojištění nedoceníitelné.

„V současné době je v této oblasti více otazníků než jasných závěrů. Jedním z nich je i fakt, že z našich průzkumů vyplývá, že lidé zatím nejsou příliš ochotní sdílet taková data, spíše mají obavy a považují takové informace za velmi citlivé a soukromé," zdůraznila Ivana Buriánková, mluvčí Generali České pojišťovny. A přidává další zásadní otazník: pro pojišťovny je zatím těžko

ověřitelné, že příslušnou nositelnou elektroniku nosí skutečně ten, kdo je pojištěný. Ověřování identity podle obličeje nebo otisků prstů je ale dnes čím dál snazší, stejně jako snímání pohybu, a technologické firmy jako Apple nebo Google takové dilema nepochybně vyřeší.

Ve světě se s modelem pojištění založeným na získávání dat z chytrých zařízení připevněných k tělu už nějakou dobu pracuje. V zemích, jako jsou Spojené státy americké, kde de facto neexistuje systém veřejného zdravotního pojištění, nabízejí pojišťovny slevu na zdravotním pojištění výměnou právě za taková osobní data. Jde o to, že majitel telefonu nebo chytrých hodinek se zaváže k monitorování svých funkcí a k dosažení určitých cílů například prostřednictvím pravidelného cvičení nebo programu hubnutí. Podle tamního zákona se zkratkou HIPAA mohou navíc pojišťovna či poskytovatel zdravotní péče, který taková data dostává, předávat informace třetí straně.

Na podobném systému odměn formou slevy na pojištění výměnou za osobní data z chytrých přístrojů vystavěla svůj byznysmodel i jihoafrická firma Discovery Group. Do Evropy její program Vitality, který běží v USA nebo ve Velké Británii, převzala i pojiš-

ťovna Generali v Německu, Francii a Rakousku. Evropa je ovšem na ochranu dat citlivější a má pro to pravidla známá pod zkratkou GDPR. Navíc se program všude samozřejmě řídí místními zákony. Discovery Group dnes tvrdí, že má po celém světě 5,1 milionu klientů, kteří její programy využívají. Největší švédská pojišťovna Länsförsäkringar zase převzala finskou aplikaci Wellmo, která sbírá zdravotní data klientů pomocí chytrých přístrojů a na jejich základě vytváří program zdravotního pojištění.

Když program Vitality začala poprvé nabízet Generali v Německu v roce 2016, vypukla kolem toho velká diskuse. Němci jsou na svá data z historických důvodů velmi opatrní, pro zbytek Evropy se ovšem stali jakýmsi testovacím prostorem. „Generali tehdy udělala to, čeho se mnozí báli: nabídla speciální pojišťovací plán, kde byla nižší cena za to, že pojišťovně dáte svá zdravotní data," vysvětluje Miriam Ruhenstrothová, šéfka portálu Mobilsicher.de, který testuje hlavně mobilní aplikace právě z pohledu zabezpečení osobních údajů.

Výsledkem debaty byl nový zákon upravující práci pojišťoven s daty. Podle některých odhadů už svá zdravotní data sleduje a skladuje pomocí všech možných chytrých zařízení každý třetí Němec. Není sice možné, aby jakákoli

německá pojišťovna podměnila klientovu pojistku sdílením dat, může ovšem nabídnout různé bonusy za to, že pomocí chytrých hodinek klient dokáže, že pravidelně běhá nebo chodí do fitness centra.

Ve světě se za chytré hodinky podle analytické firmy Counterpoint Research utržilo letos v prvním čtvrtletí o dvacet procent více než ve stejném období loni. Za celý rok 2019 utratili lidé po celém světě za chytrou nositelnou elektroniku 34 miliard dolarů, pro letošek by to mohlo být 44 miliard dolarů. A obliba roste i mezi českými spotřebiteli.

Co se opatrnosti Čechů stran nakládání s osobními údaji posbíranými třeba chytrými hodinkami týče, je otázka, jak intenzivní starost to pro většinu lidí je. HN byly první, kdo se obrátil na český Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ) s takovým dotazem. Mluvíčí úřadu Vojtěch Marcín potvrdil, že za zpracování údajů je zodpovědná pojišťovna, a pokud by chtěla s daty pracovat nad rámec, který určuje ochrana GDPR, musela by od pojištěnce získat výslovný souhlas. „Pojištěnec by tedy musel být podrobně informován o způsobu zpracování zdravotních dat získaných z chytrých hodinek, včetně jejich uložení a případného zpřístupnění,“ řekl Marcín.

Jinými slovy, pokud budou chtít pojišťovny do budoucna s daty z chytrých hodinek a náramků aktivně pracovat, musí jim to jejich klient výslovně povolit. České pojišťovny tak jsou opravdu na začátku a jejich šéfové jako

Radovan Kouřil z OZP mohou jen sledovat, kam se vývoj ve světě ubírá, a připravovat se na něj.

„Právní předpisy upravující český systém veřejného zdravotního pojištění bohužel neumožňují jakoukoliv volbu pojistného programu a s tím související úpravu výše pojistného nebo smluvního rozsahu hrazené péče,“ zdůrazňuje Kouřil. „Náš systém je postaven na široké a téměř bezbřehé solidaritě zdravých s nemocnými, bohatých s chudými, mladých se starými, zaměstnaných s nezaměstnanými, ale bohužel i zodpovědných s nezodpovědnými. Současně s tím ovšem platí pravidlo, že zdravotnictví může být zdarma, kvalitní a dostupné, nikdy však nemohou platit všechny tři podmínky současně.“

Jedinou možnou cestou v Česku a ve většině Evropy je tak pozitivní motivace, zdůraznil Kouřil. Nabízí proto klientům své pojišťovny možnost pořídit si chytré přístroje, které kromě hlídání EKG nebo hladiny kyslíku v krvi umí dohlédnout třeba na interakce mezi léky, poradí, jak upravit životní styl v případě, že pacient trpí chronickou chorobou, dohlídá na jeho životosprávu. „S rozvojem technologií budeme přidávat další funkce a chceme být připraveni na dobu, až dojde k takovým legislativním úpravám, které nám umožní přinést do zdravotního pojištění skutečné pojistné programy,“ řekl Kouřil.

Daty už nyní platíme za „služby zdarma“ firmám, jako jsou Google nebo Facebook, respektive jako jejich uživatelé jim umožňujeme vydělávat tím, že vkládáme své osobní údaje – například to,

co vyhledáváme na internetu – do jejich systémů. Ty pak nabízí detailně cílené reklamy a do velké míry určují další chování lidí tak, aby z toho ta která firma měla co největší prospěch. Výborně to popisuje například Shoshana Zuboffová v knize *The Age of Surveillance Capitalism*.

Jenže uvědomělý majitel osobních dat se pro pojišťovny může stát hrozbou, jak varují ve svém článku v odborném časopise *Big Data & Society* vědci Alberto Cevalini a Elena Espositová. Využití dat v pojišťovnictví a algoritmické zpracování a vyhodnocení rizik je sice považováno za počátek nové éry pojišťoven. Nicméně to, že klient bude mít možnost získat individualizovanou péči, může podle autorů ohrozit dosavadní model pojišťovnictví, který je založený na solidaritě, sdíleném riziku a matematických modelech, jež z toho vypočítávají výši pojistného. Pojišťovny se pak mohly, tvrdí akademici, začít bránit tím, že někomu prostě pojištění odmítnou poskytnout. „To může v případě zdravotního pojištění vést k novým formám diskriminace a vyloučení z pojištění,“ napsali autoři.

Jinými slovy, pokud by se cena pojištění vypočítaná na základě personalizovaných dat odvíjela jen od chování člověka monitorovaného chytrým přístrojem, mělo by to dalekosáhlé dopady na všechny společenské instituce a na formy solidarity a vztahů v budoucí, čím dál digitalizovanější společnosti.

A všechno tohle začíná jednou chytrou krabičkou z plastu a kovu na zápestí.